

2022-2023

Formeel arrangement

Leren in de klas

Rick Bakker

NHL STENDEN | DEELTIJD PABO | KLAS 1B

VOORWOORD

Dit verslag is een weergave van mijn stage-ervaring in het basisonderwijs. Door deze stage heb ik meer inzicht gekregen in de belangrijke rol van leerkrachten in de ontwikkeling van jonge kinderen. Ik heb vaardigheden ontwikkeld in lesplanning, klassenmanagement en het omgaan met leerlingen, evenals het opbouwen van relaties met leerlingen en hun ouders.

Bovenal heb ik een grotere waardering ontwikkeld voor de complexiteit van het lesgeven. Ik wil mijn dank uitspreken aan de docenten van NHL Stenden Hogeschool voor hun begeleiding en steun gedurende dit semester. In het bijzonder ben ik dankbaar voor de toewijding en inzet voor mijn professionele ontwikkeling.

Ik ben ook dankbaar voor mijn begeleiding op de Sint Nicolaasschool in Haren, mentor Jozé Koorenhof in het bijzonder, voor het verstrekken van onschatbare praktijkervaring in de klas. Dit verslag is een gelegenheid om mijn ervaring en de lessen die ik onderweg heb geleerd te delen.

Rick Bakker
Januari 2023

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	1
Inleiding	3
1. Achtergrondinformatie	4
2. Theoretische verantwoording	5
2.1. EDI-model	5
2.2. Levensbeschouwelijk gesprek	5
2.3. Meetkunde	6
2.4. Taal.....	7
3. Ontwikkelde en gegeven lessen	8
3.1. Levensbeschouwelijk gesprek	8
3.2. Taalles beschrijven.....	8
3.3. Les Meetkunde	8
4. Reflectie op de gegeven lessen	9
4.1. Mijn aandachtspunten	9
4.2. Persoonlijke leerdoelen	9
4.4. Tops.....	9
4.5. Tips.....	9
4.5. Feedback	10
5. Concluderend	11
6. Nawoord	12
Bibliografie	13
Bijlagen	14
Bijlage 1: Lesvoorbereidingsformulier 1 (Levo).....	14
Bijlage 2: Lesvoorbereidingsformulier 2 (Taal)	17
Bijlage 3: Lesvoorbereidingsformulier 3 (RWD)	20
Bijlage 4: Beoordelingsformulier formeel arrangement	25

INLEIDING

Vanuit mijn opleiding aan de deeltijd PABO aan NHL Stenden Hogeschool te Leeuwarden kwam de opdracht om een drietal lessen 'in de klas' voor te bereiden en te geven. Deze lessen waren thematisch, en hierbij is gekozen voor het thema 'Ziekenhuis'.

In dit verslag volgt een weergave van een theoretische verantwoording, welke ik heb gebruikt bij het ontwerpen van de door mij gegeven lessen. Dit wordt gevolgd door een concretisering van de ontworpen en gegeven lessen, waarvan de lesvoorbereidingsformulieren in bijlage zijn bijgevoegd, en tot slot een reflectie op de door mij gegeven lessen en de lessen die ik zelf hieruit heb getrokken en heb geleerd.

Ik wens u veel plezier met het doorlezen van mijn verslag.

1. ACHTERGRONDINFORMATIE

In hoofdstuk één wil ik een beeld schetsen van de groep waarin ik stageloop. Dit betreft groep 1/2B van de Sint Nicolaasschool in Haren. Bij het verzamelen van achtergrondinformatie heb ik gebruik gemaakt van de vragen in het document “Observatielijst beginsituatie”, zoals gepubliceerd in de online Blackboard-omgeving.

De klas telt 18 leerlingen, 9 meisjes en 9 jongens, wat een ideale omgeving creëert voor individuele aandacht en focus op elke leerling in de kleine groep.

De opstelling van tafels en stoelen is opgesteld in drie groepen met tafels. Elke leerling heeft zijn eigen stoel om een kring te vormen rond om het digibord. De kinderen hebben geen vaste tafeltjes binnen het lokaal.

Het klaslokaal is gezellig, netjes en opgeruimd, en het is uitgerust met een digibord voor visuele ondersteuning.

Er zijn grote ramen met uitzicht naar buiten, wat een mogelijke afleiding voor de leerlingen kan zijn. De leerkracht staat gewoonlijk buiten het klaslokaal voor de ingang en begroet de leerlingen bij hun aankomst.

Door de kleine groepsgrootte kan de leraar snel de aandacht van de leerlingen trekken en zonder veel oponthoud met de les beginnen.

2. THEORETISCHE VERANTWOORDING

2.1. EDI-MODEL

Expliciete Directe Instructie (EDI) is een instructiemethode die de nadruk legt op het nauwkeurig en expliciet onderwijzen en leren van gerichte vaardigheden. Het is gebaseerd op de principes van het behaviorisme, dat zich richt op de rol van omgevingsfactoren bij het beïnvloeden van gedrag, en maakt gebruik van directe instructie, directe respons en versterking om nieuw gedrag aan te leren en in stand te houden. Onderzoek heeft aangetoond dat EDI een effectieve methode is voor het aanleren van een breed scala aan vaardigheden in zowel het algemeen als het speciaal onderwijs. Leerlingen die les krijgen met EDI vertonen een toename in nauwkeurigheid en leersnelheid, evenals betere prestaties op toetsen en andere beoordelingen. Bovendien biedt het EDI-model structuur, maakt het flexibiliteit mogelijk en helpt het leraren om efficiënter les te geven.

Zoals in Hollingsworth et al. (2020) wordt beschreven, volgen leerkrachten door middel van het EDI-model een vierstappensysteem. Eerst wordt een lesplan gepresenteerd om een specifieke doelvaardigheid aan te leren. Ten tweede leidt de leraar de leerlingen in een demonstratie van de vaardigheid, waarbij hij hen duidelijke aanwijzingen geeft en het gedrag modelleert. Ten derde oefenen de leerlingen de vaardigheid, alleen of in kleine groepjes, en volgt de leerkracht hun vooruitgang en geeft de leerlingen feedback. Tot slot bekijkt de leerkracht de les met de leerlingen, vat de belangrijkste punten samen en geeft verdere versterking voor correcte antwoorden.

Over het geheel genomen is EDI een effectieve instructiemethode met gunstige resultaten voor zowel leraren als leerlingen. Door het vierstappensysteem te volgen, kunnen leraren duidelijke, gestructureerde instructie geven en kunnen leerlingen hun prestaties in een verscheidenheid aan vaardigheden verbeteren.

2.2. LEVENSBESCHOUWELIJK GESPREK

Wat is levensbeschouwing?

De literatuur, in name van Kopmels (z.d.), definieert 'levensbeschouwing' als volgt: Iedereen heeft zijn eigen levensbeschouwing, gebaseerd op wat hij of zij heeft meegemaakt en hoe hij of zij daar betekenis aan geeft. Wat een persoon inspireert en waar hij energie in steekt, is afhankelijk van wat hij belangrijk vindt. Een levensbeschouwing is hoogstpersoonlijk en uniek voor iedereen.

Rol van de leraar in levensbeschouwing

Als leraar moet je voortdurend afwegingen maken over wat het beste voor een leerling, je klas en het leren is. Je professionaliteit vereist dat je afwegingen maakt met een morele component. Deze afwegingen weerspiegelen wat jij als "goed leven" beschouwt, waarbij je dus een standpunt inneemt.

Hoewel je vaak niet al te lang en diep nadenkt over deze afwegingen, kom je soms voor een dilemma te staan waarbij je altijd één van beide partijen of belangen tekortdoet. Hoe formuleer je jouw oordeel in zo'n situatie? Met je gevoel, verstand, of beide? Wat zegt je oordeel over jou? Wat gebeurt er als je te snel een oordeel hebt? Wat als je helemaal geen oordeel hebt? Deze vraag is al zo oud als de mensheid, en levensbeschouwelijke stromingen geven antwoorden door middel van verhalen en voorbeeldfiguren.

Door vragen te stellen die verder gaan dan de aanvankelijke vraagstelling, kun je de leerlingen helpen om een verbinding te maken tussen de historische gebeurtenissen, hun eigen leefwereld en de levensbeschouwelijke vraag die eronder verborgen ligt. Hiervoor beschrijft Kopmels (z.d.) vijf opbouwende niveaus vragen:

Verhelderingsvragen (Type 1)

Verhelderingsvragen bieden leerlingen de kans om verder te gaan in hun verkenning en begrip van een concept of situatie. Het doel is om de feiten helderder te maken door samenwerking en dialoog.

Verhelderingsvragen zijn specifiek en gericht, waardoor leerlingen meer betrokken raken en de materie dieper verkennen. Ze focussen op het begrijpen van een specifiek detail of een concept, in plaats van het beantwoorden van een algemene vraag.

Ervaringsvragen (Type 2)

Ervaringsvragen nodigen leerlingen uit om persoonlijke verhalen te delen die verband houden met zowel hun leefwereld als een bepaald verhaal. Doel hiervan is om een verbondenheid te creëren, waardoor leerlingen zich meer betrokken voelen bij elkaar en bij het verhaal. Deze vragen zijn specifiek en concreet, waardoor leerlingen de mogelijkheid krijgen om diepgaande verhalen te vertellen en echte emoties te delen.

Betekenisvragen (Type 3)

Leerlingen worden uitgenodigd om de betekenis van een verhaal, bron of onderwerp te onderzoeken en deze te delen met anderen. Daarom bespreken we deze vragen, zodat leerlingen ontdekken hoe ze hun eigen betekenis geven en dat iedereen op hun eigen manier betekenis toekent. Betekenisvragen gaan over de bedoeling en waarde van een verhaal, bron of onderwerp. Ze kunnen tegelijkertijd specifiek en abstract zijn.

Levensbeschouwelijke vragen (Type 4)

Leerlingen worden uitgenodigd om naar hun eigen betekenisgeving te kijken als het gaat om levensbeschouwelijke vragen. Deze vragen vormen een reflectie van hun eigen betekenisgeving als het gaat om het vinden van antwoorden op deze levensvragen. Levensbeschouwelijke vragen zijn vaak algemeen en abstract, en daarom is het belangrijk om deze vragen te benaderen met een overstijgend perspectief.

Verwerkingsvragen (Type 5)

Verwerkingsvragen helpen leerlingen bij het verwerken en uitdrukken van de persoonlijke betekenis die ze in de les hebben ontdekt. Ze zijn gericht op betekenisvolle abstractie en bieden een manier om de ontdekkingen tijdens de les individueel te verwerken. Deze vragen vormen de afsluiting van een Type 3-vraag en bieden een manier om dieper op het onderwerp in te gaan en een persoonlijke interpretatie te geven.

2.3. MEETKUNDE

In de bron Ale en Van Schaik (z.d.) wordt een bepaalde structuur beschreven voor een gegeven les. Deze bestaat uit de volgende aaneenschakeling van onderdelen: opening, instructie, zelfstandige verwerking en een nabespreking. In grote lijnen heb ik deze structuur aangehouden, maar gezien de werkwijze die mijn mentor hanteert vrijwel nooit een directe zelfstandige verwerking bevat, heb ik ook nu de zelfstandige verwerking vervangen met een gezamenlijke verwerking. Mijn rol neemt wel af, net zoals in de theorie wordt beschreven, maar wordt vervangen met een meer sturende rol waarbij de kinderen achter de antwoorden komen, waar ik dit gedurende de instructie nog meer vanuit mijzelf gedaan heb.

Ik focus mij nu op het doelleergebied 'Oriënteren in de ruimte', activiteiten 'lokaliseren' en 'oriënteren'.

Volgens Ale en Van Schaik (z.d.) zijn activiteiten binnen het domein Oriënteren en Lokaliseren van groot belang bij het begrijpen van de ruimte. Er zijn allerlei werkbladen die deze vaardigheden kunnen stimuleren, maar het verdient de voorkeur om deze activiteiten in levenden lijve uit te voeren. Bij het oriënteren kijk je namelijk naar waar je bent in de ruimte. Bij het lokaliseren zoek je naar waar iets gebeurd is in de ruimte.

Verder is het volgens hen belangrijk dat er een drieslag plaatsvindt tussen ervaren, verklaren en verbinden. Als leerkracht is het daarom van belang om het leerproces de gewenste kant op te leiden door hints te geven of vragen te stellen.

Samen plattegronden verkennen is een actieve manier om het lokaliseren te verbeteren. Met behulp van een plattegrond en een zoekspel kunnen kinderen leren om ruimtelijke begrippen te verklaren en om visuele

informatie te interpreteren. Zo leren kinderen om visuele informatie te interpreteren en ruimtelijke begrippen te verklaren.

Verklaringsvragen die je hierbij kunt stellen zijn bijvoorbeeld:

Hoe kan hij nu weten waar het blokje ligt?

Hoe zie je dat op de plattegrond?

Hoe weet je waar je moet zijn?’

Bij de afronding zijn, zoals ook beschreven in Ale en Van Schaik (z.d), geen nieuwe zaken geïntroduceerd en is louter gecontroleerd of de kinderen een begrip hadden van de nieuwe stof, en vooral: of ze plezier hadden ervaren aan mijn activiteit.

We behandelden tijdens de les behoorlijk abstracte concepten. Ik vond het belangrijk om goed aan te sluiten bij de belevingswereld van de kleuters en de meetkundige begrippen toe te passen op een context die hen bekend is: het klaslokaal en de context waar ze gedurende het hele thema mee bezig zijn geweest: het ziekenhuis. Zo leren ze niet droog een definitie, maar ontdekken ze samen met elkaar spelenderwijs waarom het is zoals het is.

Voor mijn les Meetkunde heb ik mij laten inspireren door docent Michel Freriks. Hij liet zich citeren in een artikel van Loek Oostra van de Onderwijs Consumenten Organisatie. Dit citaat neem ik graag over en onderschrijf ik:

“Het abstracte op een positieve manier tastbaar maken, en zien dat die kinderen het snappen, is het mooiste dat er is.” (Oostra, 2019)

2.4. TAAL

Het is belangrijk voor kinderen om mensen of dingen te kunnen beschrijven, omdat zij dan effectiever met anderen kunnen communiceren. Door hun omgeving te kunnen beschrijven, zij het mensen of voorwerpen, kunnen kinderen beter uitleggen wat ze zien, horen en voelen, wat hen helpt om de wereld te begrijpen.

Volgens de “Noticing hypothese” stelt dat leerlingen een taalvorm pas kunnen leren als ze die taalvorm ook opmerken. (*Effectieve didactiek*, z.d.). Daarom is het belangrijk om leerlingen gericht op taalvormen te wijzen en te laten zien hoe ze die gebruiken.

Effectieve didactiek (z.d.) stelt dat je feedback nodig hebt om taal succesvol te kunnen verwerven. De ‘talige’ kloof tussen de deelnemers mag niet te groot zijn. Hier draag je als leerkracht zorg voor, wanneer je met de leerlingen praat, of wanneer je de leerlingen in groepen indeelt. De leerlingen leren via betekenisonderhandeling hoe ze zich correcter, preciezer en explicieter uit kunnen drukken.

Volgens Effectieve didactiek (z.d.) leer je een taal beter en sneller wanneer deze eerst mondeling, via interactie wordt aangeleerd. Om de taal volledig te leren, is het noodzakelijk eerst de taal te leren in een gerichte interactieve omgeving. Daarna is het cruciaal om het regelsysteem van de taal te leren, zowel mondeling als schriftelijk. Uitvoerige oefening en verwerking is nodig om het taalgebruik volledig te beheersen.

Kleuters maken een grote groeispurt door in hun taalvaardigheid in de jongste jaren, des te belangrijker is het om in deze levensfase te investeren in een juiste en effectieve aanpak omtrent taalonderwijs.

3. ONTWIKKELDE EN GEGEVEN LESSEN

3.1. LEVENSBESCHOUWELIJK GESPREK

Als eerste heb ik een les levensbeschouwing gegeven. Dit in de vorm van het voorlezen van het boek “Saar en Siem als ons huisje breekt”. Dit boek gaat over een slakkengezin, waarbij het huisje van de vaderslak kapotgaat, hij ziek wordt en in het slakkenziekenhuis opgenomen moet worden. Het boek past bij ons thema ‘ziekenhuis’.

Het lesvoorbereidingsformulier wat hierbij hoort is opgenomen in bijlage 1.

3.2. TAALLES BESCHRIJVEN

Als tweede les heb ik met de kinderen gewerkt aan het beschrijven op basis van het stellen en beantwoorden van gesloten vragen. Dit vond wederom plaats binnen het thema ‘Ziekenhuis’, omdat we dit binnen de context van een ziekenhuisbalie hadden geplaatst. Immers: wanneer iemand zich meldt bij de balie in het ziekenhuis, is deze een vreemde. (Kunnen) omschrijven om wie het gaat, helpt om de juiste te vinden. We hebben geoefend op basis van een omschrijving welke ik gaf, maar ook op basis van een omschrijving van een leerling. Na een introductie waarbij we samen een knuffel hadden beschreven, is door de leerlingen het equivalent van “Wie is het?” gespeeld, waarbij een leerling een rol innam en de rest van de leerlingen op basis van gesloten vragen kon elimineren om wie het ging. Iedere dokter heeft immers eigenschappen welke andere artsen wel of niet hebben.

Het lesvoorbereidingsformulier wat hierbij hoort is opgenomen in bijlage 2.

3.3. LES MEETKUNDE

Verder heb ik met de kinderen geoefend met plaatsbepaling, als meetkundige les. Allereerst hebben we geoefend op basis van de eigen stoel: voor, achter, links, rechts en op de stoel. Hierna hebben we gekeken naar illustraties welke ik op het digibord tevoorschijn getoverd had en hebben we de plaatsen van en de onderlinge relaties van deze objecten samen beschreven.

Dit is daarna uitgebreid door foto’s te laten zien van het klaslokaal en samen met de leerlingen te kijken waar de foto genomen was, en waarom? Op basis hiervan, hebben we voortgeborduurd op het aanwijzen van de plaats in het lokaal op een door mij uitgetekende plattegrond van ons klaslokaal.

Het lesvoorbereidingsformulier wat hierbij hoort is opgenomen in bijlage 3.

4. REFLECTIE OP DE GEGEVEN LESSEN

4.1. MIJN AANDACHTSPUNTEN

Door middel van deze opdracht wilde ik mijn vaardigheid tot een adequaat klassenmanagement versterken, een rijke leeromgeving creëren en de orde en structuur handhaven, zonder daarvoor 'boos' te hoeven worden.

Mijn focus lag hierbij op het verbeteren van de lesomgeving en het verduidelijken van de opdrachten, waardoor de lessen uiteindelijk succesvol verliepen. Daardoor heb ik geleerd hoe ik heldere handvaten kan bieden en structuur kan aanbieden om de opdracht goed te kunnen uitvoeren. Door mijn klassenmanagement en middelen te versterken, kon ik een omgeving creëren waarin de leerlingen *met plezier* hebben kunnen leren.

4.2. PERSOONLIJKE LEERDOELEN

Ik ben graag behoorlijk perfectionistisch. Wijk ik af van mijn planning, dan blijft dit in het hoofd malen. Ik heb dan ook de neiging om best streng om te gaan met de leerdoelen die ik voor mijzelf stel. De "R" in SMART staat voor Realistisch; mijn doelen zijn dat niet altijd en zodoende dus niet altijd SMART geformuleerd. Zelf zou ik het liever benoemen als "Ambitieuus": ik WIL de volle mep wel halen, en weet van mijzelf dat ik te gauw tevreden ben wanneer ik relatief lage doelen stel. Het is voor mij nog aftasten waar ik voor mijzelf de lat moet leggen voor toekomstige persoonlijke leerdoelen.

4.4. TOPS

Een gebied waarin ik meer dan verwacht progressie gemaakt heb, is mijn klassenmanagement. Mijn lessen verliepen hierdoor gestructureerd en was ik in staat om mijn verhaal over te brengen.

Voor een volgende opdracht ga ik mij verder verdiepen om het nog beter te kunnen neerzetten. Met mijn lesvoorbereidingen was ik tevreden, hoewel ik hieraan soms minder tijd heb kunnen besteden dan ik graag had gewild: het drukke leven van een deeltijdstudent...

Het bedenken en overleggen van een les ervaar ik als enorm plezierig.

4.5. TIPS

Eén van de grootste valkuilen is mijn tijdbewaking. Ik heb de neiging om heel enthousiast te worden over mijn les, met als gevolg dat ik niet wil opgeven totdat iedereen mijn boodschap 100% begrepen heeft. Gevolg hiervan is dat ik soms te lang blijf hangen op momenten dat ik eigenlijk door zou moeten gaan. Dit lange hangen snijdt in het succesvol uitvoeren van mijn volledige planning, als ook in de planning van de dag, omdat mijn lessen vaak uitlopen.

Ik wil hier actief aan gaan werken en de eerste stappen hiervoor zijn al gezet in de vorm van een eerste les waarin ik door actief de tijd in de gaten te houden en concessies te doen een relatief goede les heb kunnen neerzetten zonder (significant) over mijn gestelde tijd heen te gaan.

Verder vond ik het enorm wennen om mijn taalgebruik aan te passen aan de doelgroep. De kleuters denken en spreken op een ander niveau Nederlands dan ik dat doe, met andere woorden en zinsopbouw. Dit gaat steeds beter, maar blijft nog enorm schakelen.

4.5. FEEDBACK

De verkregen feedback is terug te vinden in de lesvoorbereidingsformulieren. De grootste aandachtspunten zijn de volgende:

- het bewaken van de tijd.
- grenzen aangeven t.o.v. leerlingen: wat tolereer ik wel, wat tolereer ik niet, en waarom?
- oefenen met minder monotoon praten/stem meer (kunnen) verheffen.

Voor een volgende opdracht neem ik de bovenstaande feedback mee. Samen met de mentor bepalen we op basis van feedback nieuwe persoonlijke leerdoelen en kijken we of in daaropvolgende lessen verbetering is op deze gestelde leerdoelen. Zodoende blijf ik mij verder ontwikkelen.

Ik denk dat het bewaken van de tijd een punt is waar de meeste winst te behalen valt, door mijn lessen efficiënter te maken. Op voorhand snijden, zodat mijn opdracht niet 'te groot' en te behappen is in de gestelde tijd, maakt dat ik niet op het moment zelf die afweging hoeft te maken en het een vloeiend geheel blijft.

5. CONCLUDEREND

Het was voor mij een waardevolle ervaring om les te mogen geven op mijn stageschool. Vanaf het begin heb ik gemerkt dat onderwijs geven meer is dan alleen kennis overdragen. Het is bijvoorbeeld tevens belangrijk om relaties op te bouwen met leerlingen en een positieve leeromgeving te creëren waarin leerlingen zich veilig en gesteund voelen. Dit is iets waar ik veel aandacht aan heb besteed tijdens mijn stage.

Goed klassenmanagement heeft hierbij een belangrijke rol gespeeld. Door duidelijke regels en consequenties te stellen, kon ik een veilige en productieve leeromgeving creëren waarin leerlingen zich konden concentreren op het leren. Dit was en is nog best wel een dingetje, omdat het voor mij aftasten blijft waar ik sommige grenzen moet leggen.

Ook heb ik gemerkt dat het geven van uitleg in een kring een positief effect heeft op de interactie en deelname van de leerlingen. Dit is iets wat ik in de toekomst zeker wil blijven inzetten, zeker bij de jongere groepen.

Ik heb geleerd dat elke leerling zijn eigen unieke manier van leren heeft en dat het belangrijk is om rekening te houden met die individuele behoeften om ervoor te zorgen dat alle leerlingen kunnen slagen. Dit betekende dat ik verschillende lesmethoden moest toepassen en aanpassen aan de specifieke leerbehoeften van elke leerling. Dit was soms uitdagend, maar ik vond het erg belangrijk om ervoor te zorgen dat elke leerling de informatie begreep en toepaste.

Tot slot heb ik ervaring opgedaan met het plannen van lessen. Ik heb geleerd hoe belangrijk het is om een duidelijk doel voor ogen te hebben voor elke les en om ervoor te zorgen dat elke les aansluit bij het grotere curriculum. Dit heeft me geholpen om mijn lessen doeltreffend(er), efficiënter en effectiever te maken.

6. NAWOORD

In dit nawoord wil ik mijn stagebegeleider Jozé Koorenhof van de Sint Nicolaasschool, mijn PPI'er Ellen Bruins van NHL Stenden Hogeschool en mijn medestudenten Jelmer en Roy bedanken voor hun waardevolle input en steun.

Jozé heeft misschien wel de belangrijkste rol gespeeld. Zij stelde gedurende dit semester haar klas voor mij open. Dit is een mogelijkheid waar ik enorm dankbaar voor ben, omdat je nooit zo goed kan leren als wanneer je het zelf kunt en mag doen. Ze hielp mij verder bij het uitvoeren en verbeteren van mijn lessen en het ontwikkelen van mijn vaardigheden om effectief les te kunnen geven.

PPI'er Ellen Bruins heeft mij geholpen, in de eerste plaats door actief te helpen aan het vinden van mijn huidige stageplaats, maar ook door gedurende het traject voor mij klaar te staan met adviezen en feedback. Daarnaast waren mijn medestudenten ('peers') Jelmer en Roy mijn steun en toeverlaat die me altijd direct konden helpen als ik iets niet begreep.

Dankzij hun onwijs waardevolle bijdrage heb ik deze opdracht kunnen voltooien en ben ik een kinderstapje dichterbij mijn diploma gekomen. Zonder hun hulp had ik dit verslag niet kunnen produceren en zou ik mijn doel niet hebben kunnen bereiken, daarom bedank ik hen hierbij hartelijk!

BIBLIOGRAFIE

Ale, P., & Van Schaik, M. (z.d.). Rekenen-wiskunde en didactiek: De rol van de leerkracht in het basisonderwijs.

Effectieve didactiek. (z.d.). BRUSSEL VOL TAAL. Geraadpleegd op 15 januari 2023, van

<https://www.brusselvoltaal.be/1-hoe-leer-je-een-taal/effectieve-didactiek>

Hollingsworth, J., Ybarra, S., & Schmeier, M. (2020). *Expliciete directe instructie 2.0: tips en technieken voor een goede les*. Pica.

Kopmels, T. (z.d.). *Verhalen vertellen en vragen stellen: Vakdidactiek Levensbeschouwing & Geestelijke stromingen*. Noordhoff.

Oostra, L. (2019, 28 januari). *Het abstracte tastbaar maken*. OCO. Geraadpleegd op 10 december 2022, van <https://www.onderwijsconsument.nl/het-abstracte-tastbaar-maken/>

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: LESVOORBEREIDINGSFORMULIER 1 (LEVO)

Stageschool: Sint Nicolaasschool, Haren	Student: Rick Bakker	Moduleperiode: 1
Mentor: Jozé Koorenhof	Groep: 1/2B	Aantal kinderen: 18
Korte omschrijving van de activiteit: Het voorlezen van het verhaal “Saar en Siem als ons huisje breekt” en hierover met de kinderen het gesprek aangaan.	Ontwikkelingsgebied/Vakgebied: Levensbeschouwing	Datum: 06-01-2023

Betekenenissen	Beginsituatie	Doel en activiteit(en)
<i>De aan te bieden activiteiten hebben naar mijn idee de volgende betekenis voor kinderen.</i>	<i>Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk wat de kinderen al weten en kunnen. Leg hierbij de relatie met het doel van de activiteit. Raadpleeg je mentor.</i>	<i>Geef concreet aan wat de kinderen aan het eind van de activiteit beheersen Formuleer het doel SMART</i>
<p>Betekenis:</p> <p>Ziek zijn is een concept wat voor kinderen bekend is. Helemaal omdat zij zijn opgegroeid in een tijd waarin ziekte orde van de dag is (coronatijd), ben ik van mening dat het (in meerdere of mindere mate; op hun eigen manier) aansluit bij de belevingswereld van de kleutergroep.</p>		
<p>Beginsituatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen zijn actief bezig met het thema ‘Ziekenhuis’. - Ik heb geobserveerd dat de kinderen soms heel aandachtig kunnen luisteren, maar soms ook snel afgeleid raken. Het interessante hier is om te kijken of het ‘interactief’ betrekken van de kinderen helpt in het behouden van de aandacht. 		
<p>Doel:</p> <p>Ik wil door middel van ‘interactief voorlezen’, het vermogen begrijpend te luisteren van de kinderen stimuleren.</p>		
<p>Persoonlijk leerdoel:</p> <p>Ik wil letten op tempo en op de intonatie het gebruik van mijn stem.</p>		
<p>Gebruikte bronnen: (boeken, naslagwerken, methoden)</p>		

Werkblad “Deeltijd LGV in de propedeuse”

Ontwerp			
Tijd	Ontwerp van de activiteit	Didactische werkvormen en leerling-activiteiten	Organisatie en middelen
Max. 5 min	<p>Inleiding:</p> <p>Kort inleiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Basisemoties inleiden: Angst (Bang), Boosheid (Boos), Vreugde (Blij), Verdriet(ig); - Ik heb een mooi boek gevonden wat ik met hen wil lezen; - Boek laten zien en vragen wat ze zien en of ze weten waar het verhaal over gaat; - Ik heb gemerkt dat wanneer ik mijzelf betrek, dit de aandacht van de leerlingen versterkt; 		
10-15 min	<p>Het boek voorlezen, illustraties laten zien en door de kinderen laten analyseren op basis van vragen en tussendoor vragen stellen over het verhaal.</p> <p>Deze vragen wil ik geïntegreerd in het geheel stellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat gebeurt er met Papa Slak? (1) - Wat doet Papa Slak? (1) - Wat doen anderen om Papa Slak te helpen? (1) - Zijn jullie ook wel eens ziek? (2) - Wie is er wel eens in het ziekenhuis geweest? (2) - Hoe gaan jullie daarmee om? (2) - Wat vinden jullie ervan hoe het gezin reageert? (3) <p>1: verheldering 2: ervaring 3: betekenis 4: levensbeschouwelijke vraag 5: verwerkingsvraag</p> <p>4/5 laat ik gemakshalve weg. Dit zijn complexe vragen, die mij niet geschikt lijken voor de kleutergroep.</p>		

Max. 5 min	Afsluiting: <ul style="list-style-type: none"> - Enkele leerlingen vragen te vertellen waar we het over hebben gehad → dit toetst of mijn doel behaald is; 		
------------	---	--	--

Feedback mentor/begeleider en gesprekspunten met student
<ul style="list-style-type: none"> - Monotoon stemgebruik; - Goede betrokkenheid van de leerlingen; - Aandacht bleef er goed bij; - Moeilijker vragen hadden best geprobeerd kunnen worden; - Afsluiting werd rommelig. <p><i>Paraaf mentor/ stagebegeleider:</i></p>

Evaluatie en reflectie door student
<i>Evaluatie van de activiteit</i>
<p>1. <i>Heb je het doel van de activiteit wel/niet bereikt? Licht dit toe.</i></p> <p>Ja; de kinderen deden mee, begrepen het verhaal en dachten actief mee. De verwerkingsvragen zetten de kinderen actief aan het denken, wat leidde tot een mooi klassengesprek.</p>
<i>Reflectie op de activiteit</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Terugblik: wat is er gebeurd?</i> 2. <i>Bewustwording: wat vond ik hierin belangrijk?</i> 3. <i>Besluit: wat zijn alternatieven voor een vervolgactiviteit?</i>
<i>Reflectie op het persoonlijk leerdoel</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Wat is er gebeurd?</i> 2. <i>Wat vond ik hierin belangrijk?</i> 3. <i>Wat betekent dit voor je (volgend) persoonlijke leerdoel?</i> <p>Ik ben tevreden met de vordering, maar weet ook van mijzelf dat dit nog niet de eindhalte is. Ik heb er moeite mee om mijn stem op meerdere manieren in te zetten, gedeeltelijk omdat mijn 'baard in de keel' simpelweg de spanwijdte van mijn stem enigszins beperkt. Ik wil dit oefenen door vaker voor te lezen en actief te letten op mijn stemgebruik.</p>

BIJLAGE 2: LESVOORBEREIDINGSFORMULIER 2 (TAAL)

Stageschool: Sint Nicolaasschool	Student: Rick Bakker	Moduleperiode: 2
Mentor: Jozé Koorenhof	Groep: 1/2B	Aantal kinderen: 18
Korte omschrijving van de activiteit: Leren beschrijven.	Vakgebied: Taal.	Datum: 2 februari 2023.

Betekenenissen	Beginsituatie	Doel en activiteit(en)
<i>De aan te bieden activiteiten hebben naar mijn idee de volgende betekenis voor kinderen.</i>	<i>Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk wat de kinderen al weten en kunnen. Leg hierbij de relatie met het doel van de activiteit. Raadpleeg je mentor.</i>	<i>Geef concreet aan wat de kinderen aan het eind van de activiteit beheersen Formuleer het doel SMART</i>
<p>Betekenis:</p> <p>Deze activiteit is voor de kinderen betekenisvol, omdat:</p> <p>a) de introductie tastbaar is; de kinderen zijn recent op bezoek geweest in het ziekenhuis;</p> <p>b) het beschrijven van mensen voor hen in het dagelijks leven kan voorkomen;</p>		
<p>Beginsituatie:</p> <p>Leerlingen zijn in staat om met ja/nee te beantwoorden op vragen. De leerlingen oefenen reeds actief met het kijken naar, het omschrijven van dingen en het beschrijven van verschillen en overeenkomsten tussen objecten.</p>		
<p>Doel:</p> <p>De kinderen hebben het bedenken en stellen van gesloten vragen ervaren én kunnen aan het eind van de les iemand (laten) omschrijven aan de hand van gesloten vragen.</p>		
<p>Persoonlijk leerdoel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden van de controle over de groep; - Binnen de gestelde tijd (20 minuten) blijven; 		
<p>Gebruikte bronnen: (boeken, naslagwerken, methoden)</p> <p>Werkblad: "Aan de ziekenhuisbalie" uit de Kleuteruniversiteit;</p> <p>Boek: "Naar het ziekenhuis", Netty van Kaathoven en Marjolein Hund;</p>		

Ontwerp			
Tijd	Ontwerp van de activiteit	Didactische werkvormen en leerling-activiteiten	Organisatie en middelen
5 min	<p>Inleiding:</p> <p>Ik vertel de kinderen over het doel van de les: we gaan leren <i>omschrijven</i>.</p> <p>Ik introduceer aan de hand van het boek over ziek zijn over buisjes in de oren. Stef moet daarvoor met zijn ouders naar het ziekenhuis, hij neemt een beer mee. De kinderen gaan mijn beer omschrijven, waarbij ik een sturende rol heb.</p>	Klassikaal.	
10 min	<p>Kern</p> <p>We gaan dit het omschrijven uitbreiden; ik heb een leerling in het hoofd en vertel over deze leerling. De kinderen raden over wie ik het heb. Dit spelen we max. twee keer. Hierna gaan we dit klassikaal doen, door alle leerlingen te laten staan en de leerlingen die niet aan de vragen voldoen te laten zitten.</p>	Klassikaal.	
5 min	<p>Afsluiting:</p> <p>We hebben nu elkaar omschreven en leren elimineren op basis van gesloten vragen. Ik herhaal het omschrijven nu in de context van het ziekenhuis: de oorarts van Stef uit de inleiding. Op basis van het boek, wil ik een leerling een beroep uitlaten kiezen en de kinderen aan hem/haar laten vragen wie het is. Afhankelijk van de tijd, herhalen we dit een tot twee keer.</p>	Klassikaal.	

Feedback mentor/begeleider en gesprekspunten met student

- Je had kunnen definiëren dat hetgeen we gedaan hadden ter inleiding al ‘omschrijven’ was;
- Leuk dat je refereert naar je eigen jeugd;
- Je hebt de kinderen er goed bij;
- Het was duidelijker geweest wanneer de kinderen eerst een introductie hadden gehad van beroepen, waarna we hieruit hadden gekozen. Het concept ‘beroep’ is dus nog te abstract om zelf vorm te geven.

Paraaf mentor/ stagebegeleider:

Evaluatie en reflectie door student

Evaluatie van de activiteit

2. *Heb je het doel van de activiteit wel/niet bereikt? Licht dit toe.*

Gedeeltelijk: ja, ze zijn in staat om te omschrijven, en ja: ik heb mijn doelen (controle houden, en binnen de tijd blijven) gehaald. Echter, heb ik niet het gehele draaiboek kunnen volgen en heb ik daardoor voor mijn gevoel niet 100% voldaan aan de activiteiten zoals ik deze gepland had.

Reflectie op de activiteit

4. *Terugblik: wat is er gebeurd?*
5. *Bewustwording: wat vond ik hierin belangrijk?*
6. *Besluit: wat zijn alternatieven voor een vervolgactiviteit?*

Refereren naar ‘hetzelfde’ maakt het voor de kinderen onduidelijk. Ik had simpelweg opnieuw moeten uitleggen wat we gingen doen. Dat het de facto hetzelfde is, had dan niet voor de verwarring gezorgd. Dit zal ik in de toekomst meenemen.

Reflectie op het persoonlijk leerdoel

4. *Wat is er gebeurd?*
5. *Wat vond ik hierin belangrijk?*
6. *Wat betekent dit voor je (volgend) persoonlijke leerdoel?*

Ik vond het belangrijk om binnen de gestelde tijd te blijven. Dit is gelukt, maar daarvoor heb ik moeten snijden in mijn planning. Dit wil ik op twee manieren oplossen: de les efficiënter indelen en hier zelf op iets hoger tempo doorheen gaan, maar ook beter afkaderen wat de scope van de les is, zodat ik reeds van tevoren kan snijden, zonder consequenties voor de les/ leerlingen.

BIJLAGE 3: LESVOORBEREIDINGSFORMULIER 3 (RWD)

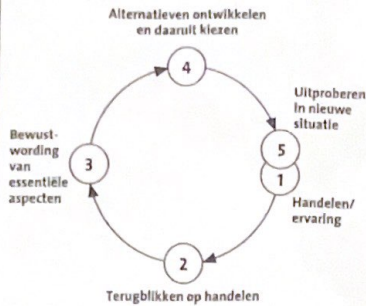
OPLEIDING LERAAR BASISONDERWIJS LESSHEMA REKENEN					
Student:	<i>Rick Bakker</i>	Stageschool:		Groep:	<i>1/2B</i>
		Sint Nicolaasschool			
Klas (pabo):	<i>1B</i>	Plaats: Haren		Aantal leerlingen:	<i>18</i>
ppi'er:	<i>Ellen Bruins</i>	Coach: José Koorenhof		Datum:	<i>26-01-2022</i>
Verantwoording van de les: Ik ga de leerlingen laten kennismaken met meetkundige begrippen.			Opdracht: <i>Korte omschrijving van de opdracht</i> De leerlingen gaan tijdens de les meetkunde bekijken waar de foto gemaakt is en waarom.		
Bronnen: Geef hier aan welke rekenmethode en literatuur je hebt geraadpleegd. https://www.techyourfuture.nl/files/downloads/Publicaties/TYF-Lessenserie-p5-6pdf.pdf					
Reflectie vooraf: Wat voor belangrijke informatie (belangrijke <u>rekentaal</u> , <u>oplossingsmanieren</u> , <u>materialen</u> , <u>modellen</u> en <u>misconcepties</u>) heb je gehaald uit de bronnen? Ik vind het belangrijk de leerlingen kennis te laten maken met de begrippen die bij meetkunde horen.					
Bekwaamheidseisen: Kies maximaal drie bekwaamheidseisen. Schrijf onder je bekwaamheidseisen kort welk concreet gedrag je wilt laten zien. Adequaat klassenmanagement.					
Persoonlijke leerdoelen/uitdagingen van de student: Ik wil tijdens mijn les een duidelijke uitleg geven van de opdracht, en zorgen dat ik de touwtjes in handen houd.					
Lesdoel(en): Geef concreet aan wat de kinderen aan het eind van de les moeten kennen/kunnen. Formuleer de doelen van je les zoveel mogelijk in termen van meetbaar (zichtbaar) leerlinggedrag. Let op het onderscheid in product- en procesdoelen. De leerlingen herkennen en gebruiken tijdens de les meetkundige begrippen als voor, achter, naast, in, op, boven, onder, dichtbij, ver, links, rechts, tegenover en tussen.			Beginsituatie: Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk: - wat de kinderen al weten en kunnen. Leg hierbij de relatie met je lesdoel. - hoe de les aansluit bij deze groep leerlingen (betekenis) Raadpleeg je coach en verdiep je in de methode/leerlijn De leerlingen kennen de meeste begrippen maar kunnen nog niet alle begrippen op de juiste manier toepassen.		
Hoe ga ik na of leerlingen het lesdoel hebben behaald? Ik ga vragen stellen tijdens de opdracht aan de leerlingen. Wanneer alle leerlingen de vragen goed hebben beantwoord kan ik vaststellen dat de begrippen begrepen zijn.			Hoe ga ik na of ik mijn persoonlijke leerdoelen heb bereikt? Ik vraag mijn docent om feedback en kijk tijdens de opdracht of de leerlingen het begrepen hebben en er mee kunnen werken.		

FASE + Tijd	WAT IK ALS LEERKRACHT DOE:	WAT DE LEERLINGEN DOEN:	HOE IK HET ORGANISEER:	BEGELEIDINGSOPMERKINGEN VAN MENTOR/STAGEBEGELEIDER:
Terugblik 5 min	Ik ga de begrippen bij langs en controleer welke begrepen zijn en aan welke we tijdens mijn les extra aandacht aan gaan besteden.	De leerlingen luisteren en doen mee.	De leerlingen zitten in de kring.	gebruikt in te leiden gebruik dan te beginnen
Oriëntatie 5 min	Ik ga de leerlingen de foto's laten zien van het lokaal en vraag leerlingen waar de foto's zijn gemaakt.	De leerlingen praten mee over de foto's	We kijken klassikaal naar de foto, de leerlingen samen bepalen waar de foto gemaakt is.	Ik zou mij deurst met mee laten door.
Uitleg 5 min <i>(Materiaal/ Modelleten/ Oplossingen/ Taal)</i>	Ik ga de leerlingen de opdracht uitleggen.	De leerlingen luisteren naar mijn uitleg.	De leerlingen zitten in de kring.	tempo mag wat omhoog dit proefje is erg spannend?
Begeleide Inoefening 5 min	Ik ga de leerlingen via de foto's de begrippen laten benoemen.	De leerlingen oefenen met de begrippen.	De leerlingen blijven zitten in de kring.	goed dat je niet in gaat op alle vraagstukken
Zelfstandig werken 15 min	Ik vraag om beurten een leerling om te gaan staan en mij een object te benoemen wat relateert aan een willekeurige meekundig begrip.	De leerlingen luisteren naar elkaar en helpen elkaar waar nodig.	De leerlingen blijven zitten in de kring.	leuk dat je die interactie op pakt.
Evaluatie 5 min	Nadat we samen hebben geoefend, gaan we een stapje verder. Ik vraag willekeurige leerlingen, steeds in groepjes van twee. Eerlijk zoekt een plek in het lokaal, de ander gaat (samen) dit aanwijzen op de plattegrond op het bord.	De leerlingen evalueren met mij de opdracht.	De leerlingen blijven zitten in de kring.	je kan beter direct zeggen dat syrg goed staat.
Terug- en voortblik 2 min	Ik vertel de leerlingen waar we een volgende opdracht aan verder gaan werken met deze begrippen.	De leerlingen luisteren naar mijn afsluiting.	Vanuit de kring sluit ik de les af door ze te bedanken voor hun inzet.	dan meten ze a zeggen en zeg je direct sstf?

OPMERKINGEN COACH N.A.V. DE GEGEVEN LES(SEN)	
<p>- Heeft de student zich adequaat voorbereid? Zo ja: waaruit blijkt dat? Zo nee: wat ontbreekt er?</p> <p style="text-align: center;"><i>Zie opmerkingen eerdere blaadzijdes.</i></p> <p>- Paste de uitgevoerde activiteit bij de gekozen bekwaamheidseisen? Zo ja: waaruit blijkt dat? Zo nee: wat ontbreekt er?</p>	
Het lesverloop	
<p>- Wat ging goed</p>	<p>- Wat ging minder goed</p>
<p>- Adviezen</p>	

- wat was je bedoeling met deze arm van het beetje onduidelijk
- zeg of ze goed staan of niet, je blijft soms wel lang hangen bij een foto
- gr2 kan pas best even ghouden.
- je zegt soms beetje gekke dingen, op school bij meester jesse?
- je mag zelf een uitbrengen wat zie je op de platte grond.

Reflectie op mijn les volgens de reflectiecirkel van Korthagen

Beantwoording van de volgende vragen:

1. Wat is er gebeurd? (= terugblikken) (1, 2)
2. Wat vond ik hierin belangrijk? (= bewustwording essentiële aspecten) (3)
3. Tot welke voornemens of leerwensen leidt dit? (= alternatieven ontwikkelen en daaruit kiezen) (4, 5)

ik ga graag (te) diep op de stof in bijvoorbeeld door te lang (1) te zoeken naar een alternatief voor een (reeds) juist antwoord. (2)

Volgende keer gelijn aangeven wanneer het klopt en uitleggen waarom. (3)
te langdurig en ze haken af.

BIJLAGE 4: BEOORDELINGSFORMULIER FORMEEL ARRANGEMENT

NHL Stenden Hogeschool
Academie Primair Onderwijs
Opleiding tot leraar Basisonderwijs

Beoordelingsformulier Leren in de Klas Formeel arrangement 2022-2023

Naam student/ studentnummer:	Rick Bakker		Code progress:	OLBB21D1LNDK-B
Datum:	Januari 2023		Aantal EC's:	
Studiefase:	Propedeuse	Cijfer:		
Werkplekschool:	Sint Nicolaaskerk	Locatie:		
Groep:	1/2 B			
Naam & handtekening Werkplekbeoordelaar	Dore Vooren			
Naam & handtekening Studentbeoordelaar/ docent opleiding				

Criteria	G	V	O	Opmerkingen
<p>Pedagogische bekwaamheid</p> <p>De student werkt bewust aan een veilig pedagogisch leer- en leerklimaat. Communicatie en interactie wordt bewust en op positieve wijze afgestemd op de doelgroep.</p>		☒		is heel goed naar de lln, soms nog afstemmen naar de grenzen leggen

Criteria	G	V	O	Opmerkingen	
Didactische bekwaamheid	De student kan van het microtaach -arrangement, de beginsituatie, de betekenis en het lesdoel correct formuleren . De samenhang hier tussen is duidelijk waardoor er doelgericht en op een inspirerende manier wordt aangesloten bij de doelgroep.	De student kan van het microtaach -arrangement, de beginsituatie, de betekenis en het lesdoel correct formuleren . De samenhang hier tussen is duidelijk waardoor er voldoende wordt aangesloten bij de doelgroep.	De student kan van het microtaach -arrangement met een summier inhoudelijk aanbod welke onvoldoende is afgestemd op de belevingswereld van de doelgroep.	De student kan van het microtaach -arrangement, de beginsituatie, de betekenis en het lesdoel formuleren . De samenhang hier tussen ontbreekt grotendeels waardoor er onvoldoende wordt aangesloten bij de doelgroep.	
Vakinhoudelijke bekwaamheid	De student kan een rijke leeromgeving creëren, met een verantwoord betekenisvol en inspirerend aanbod welke passend is afgestemd op de belevingswereld van de doelgroep. De keuze van de didactische werkvormen en de leeractiviteiten zijn uitdagend en dragen passend bij aan het leren en de ontwikkeling van leerlingen.	De student kan een leeromgeving creëren met een verantwoord inhoudelijk aanbod welke voldoende is afgestemd op de belevingswereld van de doelgroep. De keuze van de didactische werkvormen en de leeractiviteiten dragen grotendeels bij aan het leren en de ontwikkeling van de leerlingen.	De student kan een leeromgeving creëren met een summier inhoudelijk aanbod welke onvoldoende is afgestemd op de belevingswereld van de doelgroep. De keuze van de didactische werkvormen en de leeractiviteiten dragen te weinig bij aan het leren en de ontwikkeling van de leerlingen.		

heeft goed les voorbereidingen en probeert goed aan te sluiten bij het niveau.

Criteria	G	V	O	Opmerkingen
<p>Reflectie</p> <p>De student reflecteert op het eigen leerkrachtengedrag en kan aangeven wat goed of minder goed verloopt. De student formuleert alternatieven voor vervolgactiviteiten en kan professioneel omgaan met feedback.</p>	<p>De student reflecteert op het eigen leerkrachtengedrag en kan aangeven wat goed of minder goed verloopt. De student formuleert alternatieven voor vervolgactiviteiten, maar student is wel ontvankelijk voor feedback.</p>	<p>De student reflecteert op het eigen leerkrachtengedrag en vindt het nog moeilijk om aan te geven wat goed of minder goed verloopt. Alternatieven worden nog niet geformuleerd en is niet ontvankelijk voor feedback.</p>	<p>De student reflecteert op het eigen leerkrachtengedrag en vindt het nog moeilijk om aan te geven wat goed of minder goed verloopt. Alternatieven worden nog niet geformuleerd en is niet ontvankelijk voor feedback.</p>	<p>Kan goed aangeven wat goed en minder goed is geweest. Stelt zich leerbaar op - doet veel met feedback</p>

Cijferbepaling:

Per criterium kan er O, V, of G toegekend worden
De volgende beslisregel wordt gehanteerd om tot een cijfer te komen:

- Eén van de criteria O -> cijfer onder de 5,5
- Alle criteria V -> cijfer tussen 5,5 en 7,0
- Criteria V en G -> cijfer tussen 7,0 en 8,5
- Alle criteria G -> cijfer tussen 8,5 en 10,0

**Cijfer:
Opmerkingen:**